16 Nem vgy immar mint ſiólgát, hanem nagyobat ſiolgánál, ſzerelmes atyafiát, kéualképpen énnékem, menyéuel inkáb pedig te néked, mind teſtben, mind az Wrban?

17 Annakokaért ha engemet te néked barátodnac tartaſi, vgy fogadgyad ötet mint engemet.

18 Hogy ha valamiben meg bántot tégedet àuagy adós, azt énnékem tulaydonitſad.

19 En Pál irtam az én kezemmel, én megfizetem: hogy azt ne mondgyam te néked, hogy te annac felötte te magadis enim vagy.

20 Igy czelekedgyél atyámfia, ez ió tétemént vegyem el töled, vidamits meg az én ſiuemet az Wrban.

21 Bizuán az te engedelmedhöz, irtam ezt te néked, tuduán hogy te, az mit mondoc annál fellyebis czelekeſiel.

22 Egyetembe pedig kéſziits énnékem ſiálláſt: mert reménlem hogy én az ti könyörgéſtec álrál, ti néktec aiándokon adattatom.

23 Köſzöntenec tégedet, az Epaphras, ki énnékem társom az CHRISTVS IESVſért való fogſágban.

24 Az Marcus, Ariſtarchus, Demas, és Lucáts, az én ſegitöim.

25 Az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac kegyelme légyen az ti lelketeckel, Amen.

AZ SIDOKNAC IROTT LEVEL.

ELSŐ RESZ.

a Chriſtus Prophéta, ki az atyanac akarattyat ez világnac ki iſmertette.

MInec a vtánaz Iſten, ſoc rendben, és ſoc képpen ſióllot vólna régen az atyáknac, az Prophétác által: ez vtólſo idökben ſiollot mi nékünc az ö fia által.

b Chriſtus kiráły és Teremtő, ki által mindenec teremtetnec kiben az Iſten magat és diczöſeget ez világnac ki iſmertette.

2 b Kit tött mindeneknec örökköſeué, ki által ez világotis teremtette.

3 Ki miuel hogy az diczöſségnec fényeſſége, és annac ſiemélyénec ki mettzet bélejge, és mindeneket táplál, amaz ö hatalmas beſiédéuel: c az mi bűneinkből ö maga által meg tiztituán, amaz magaſſágos méltoſágnac iobiára ült ö t.

c Chriſtus mi erőtlenc állapotunkban, tőrvényünc es közbe iarónk.

4 d Annyéual méltoſágosbá lött az Angyaloknál, mennyéuel méltoſágosb neuet vött azok nál.

d Chriſtus az Angyaloknal nagyob, es hozzaiok Iſten.

Pſalm.2. *2. Samuel. 7.* *1.Paral.22.* 5 Mert mellynec mondotta valaha az Angyaloc közzül: én fiam vagy te, én ma ſiültelec tegedet? és eſmét: én attya léſiec ő nékie, és ő fiam léſien énnékem?

Pſalm. 97. 6 Viſiontag pedig mikor bę hozza az ő elsö ſiülöttet ez világra, azt mondgya: és imádgyac ötet mind az Iſtennec Angyali.

Pſalm.104. 7 Az Angyalokról pedig azt mondgya, ki (vgy mond) teremti az ő Angyalit hogy legyenec lelki állatoc, és az ő ſiólgait mint tüznec lángiát.

Pſalm.45. 8 Az Fiuról pedig: az te királi ſięked, Iſten, mind örökkön örökké: igaſſágnac páltzáia, az te orſiágodnac páltzáia.

9 Szeretted az igaſſágot és gyülölted az hamiſſágot: Annac okaért kent meg tégedet az Iſten, az te Iſtened, örömnec olaijáual, az te társaidnac felötte.

Pſalm. 101. 10 Es: te az kezdetbe Wram fundálád az földet: és à te kezeidnec miuei az ęgec.

11 Azoc el vesſinec, te pedig meg maradtſi: és mind azoc mint az ruha meg auúlnac.

12 Es mint az öltözetet egybe haytod öket, és el változnac: te pedig vgyan azon vagy, és az te eſitendeid el nem fogynac.

Pſalm. 110. 13 Mellynec mondotta pedig az Angyaloc közzül valaha: üly az én 10b kezem felöl, miglen vetendem az te ellenſégidet az te talpad alá ſámolyúl?

14 Auagy nem ſiólgáló lelkeké mind azoc, kic ſiolgálatra ki kül-

dettetnec azokért, az kic az iduöſſégnec örökösi léſinec?

II. Réſz.

1 ANnac okaért [a] ſiükſég mi nékünc annális inkáb figyelmezni azokra, az mellyeket hallottunc, hogy valaha azokról el ne feletkezzünc.

2 [b] Mert ha az Angyaloc által adatott beſiéd erös vólt, és minden bün, és vakmerőſég az ő iutalmának igaz fizetéſét el vötte.

3 Mi módon menekedünc meg mi, ha illyen nagy ſiabaditáſunkat meg vetendgyüc? [c] mely mikor elöſier az WR által kezdetet vólna ki beſiéltetni: (az vtán) [d] azoktól az kic ötet halgattac vala, mi nékünc meg erősitetett.

4 [e] Kiknec (beſiédekről) bizonſágot téſien vala Iſten, az ielec, az czudáe, és ſoc féle eröc, és az ſient léleknec oztogatáſi, az ő akarattya ſierint.

5 [f] Mert nem az Angyaloc birodalmába vetette amaz köuetközendö világot, az melyről ſiólunc.

6 [g] Bizonſágot tött pedig egy ember valahól, ezt monduán: miczoda az ember hogy meg emlekeznél rólla: vagy az embernec fia hogy ſiemeidet reáia veſſed?

7 Keueſſé tötted aláb valóuá ötet az Angyaloknál: diczöſéggel és tizteſſéggel koronáztad meg ötet, és az te kezeidnec miuein Wrrá tötted ötet.

8 Min-

a: Ha Chriſtus az Angyaloknál nagyob tehat az ő tudomanyaual tö kelletes? Annac okaert halgatni kelly az ő tudományat.

b: Ha Iſten meg bůnteite azokat kic az Angyaloc beſzedének engedetlenec vol tac-ſickal inkáb meg bůnteti azokat à kic az Chriſtus beſzedenec engedetlenec.

c: Az Euangeliomot elöſier Chriſtus predicallotta.

d: Az Apaſtaloc az Chriſtus predicallaſát confirmaltac tanitaſockal.

e: Az Euangeliomot eröſitec. ſoc czuda tetelec, és az ſient leleknec aiandokai.

f Chriſtus hatalmába adta Iſten à köuetkezendö világot, tehat halgatni kell az ő beſzedet.

g: A Chriſtuſban nem czac az el veſztet meltoſagot meritut meg, hanem mindeneknec felette valo meltoſagotis meruut. Mint az Dauid bizonnitya, halgatni kell tehat Chriſtuſt.

h Pſalm. 8.

8 Mindeneket vetettél az ő lábai alá: Mert miuel hogy ő néki mindeneket birodalma alá vetett semmit nem hagyot el az mi néki birodalmába nem vettetet vól na. [b] De most nem láttyuc meg hogy néki mindenec birodalma alá vettettec vólna.

b: Kerdeſt tamaſz, minemdonkell értenj az emberec meltoſagat, ha nem lattyuc hogy mindenec az ember birodalmaba vettettec volna.

9 [i] De amaz Iesust láttyuc hogy diczőſéggel, és tizteſſéggel koronáztatott meg, ki egy keués ideig, az Angyaloknál aláb alázta vólt magát, az ő halálában való ſienuedéſre nézue: [k] hogy az Isten kegyelméből mindenekért meg kóſtolná az halált.

i: Felelet, az Iesus Christusban lattyuc a mi diczőſégünket ki az halal vtā met let az teſtben ſienuedet, diczőſséggel coronaztatot meg. Azért immar diſputal à Chriſtus emberſégeről. k: Chriſtusnac emībernec kellet lenni hogy meg halhatna.

10 [l] Mert illendő vala, hogy az, az kiért mindenec vadnac, és az ki által mindenec vadnac, ſoc fiakat az diczőſégben viuén, az ő idvőſſégeknec feiedelmét, [m] az ſienuedéſec által ſientelné fel.

l: 2. Oka, hogy az emberre lőtt fiu által ſokan lennenec fiac az Isten vigezeſe ſerint. Pſalm. 22.

11 [n] Mert mind az, az ki meg ſientel, mind az kic megſientelnek, egy terméſetből valóc: melyre nézue nem ſégyenli azokat attyafiainac hijni.

12 Ezt monduán: Hirdetem az te neuedet az én atyámfiainac, az Anya ſient egy háznac közepette diczéretet mondoc néked.

Pſalm. 18. Eſai. 8. m: 3. Oka, mert az ſienuedes által viſzen Isten az diczőſségre. Hogy azert az diczőſségre melhetne Chriſtus, kellet emberre lenni hogy ſienuedhetne.

13 Es eſmét: En az én bizodalmamat ő benne vetem. Es eſmét: imhól vagyoc én, és az én ſiólgaim kiket adott énnékem az Isten.

14 Miuel hogy annac okaért az ſiólgác teſtből és vérből valóc, ők is haſonlatos képpen réſieſé lőtt vgyan azonoknac, hogy az halálnac általa, el rontaná azt, az kinél az halálnac birodalma vala, az az, az ördögöt.

n. Negyedic oka, hogy az mi teſtőnkben találnac az mi ſientſegünket. o: Ordőc oka, mert az ſient iras, mi atyankfianac nevezi. p: Harodic oka, hogy meg ſzabaditana halala által az ördögtől.

15 Es meg ſzabaditaná, valakic à haláltól való félelemnec miatta, tellyes életekbē raboc valánac

16 Mert nem az Angyaloc terméſetit vőtte fel, hanem az Abraham maguát vőtte fel.

17 [q] Annac okaért mindeneſtől fogua haſonlatoſnac kellet lenni az atyafiakhoz, hogy kőnyőrülő lenne, és hiw Pap, az Isten előtt való dólgokban, hogy az népnec bűnét el törlené.

q. Vtolſo oka. Chriſtuſnac emībernec kellet lenni hogy igaz közbe is tehetne, es minket az mi nyomoruſagīkban tudna ſzanni.

18 Mert miuel hogy ſienuedet mikoron meg kéſértetet, azoknakis ſegitſéggel lehet az kic meg kéſértetnec.

III. Réſz.

1 [a] ANnakokaért atyámfiai, ſientec, az mennyei hiuatalnac réſieſi, gondollyátoc meg az mi valláſunknac Apaſtalát és Papiát, az Chriſtus Iesust.

a: Minet vtan na az Chriſtuſt meg bizonita nem ezac Istennet hanem embernekis lenni, inti immar hogy ez Iesus Chriſtus felől iol gondolkodgyanac, miuel hogy ők az Istentől hiuattatot ſentec, mas az, hogy Istentől emlekettet Chriſtus az papi mēltoſagra, és az Chriſtus hiu mint az Moſes.

2 Ki hiw annnac az ki őtet rendelte: miképpen az Moſeſis (hiw vólt) mind az ő egéſi házában.

3 [b] Mert annyéual nagyob diczőſségre itéltetett ez méltónac lenni Moſeſnél: [c] mennyéuel nagyob tizteſſége vagyon annac, az ki az házat eppitette, az háznál.

b: Miuel hogy ez előtt az Angyaloknal nagyobnac monda Chriſtuſt, hogy azert ne pottaſſec őtet immar Moſehez haſonlitani, meg mondgya mi kűlömbſeg vagyon közötte. c: Első kűlömbſeg, Chriſtus az haznac meſtere. Moſes az hazban egy elő kő. d. Maſik kűlomb ſeg. Moſes ſolga, Chriſtus fia.

4 Mert minden ház eppitteticvalakitől: az ki pedig mind ezeket rendelte, Isten az.

5 [d] Es ióllehet à Moſes hiw vólt mind az ő egéſi házába, mint ſiólga, a-

ga, azoknac bizonſág tételére, az mellyeket az után kellene ſóllani

6 De az Chriſtus mint Fiu (elöl iáró) az ö házában: *kinec háza mi vagyunc, ha amaz bizodalmat és az mi diczekedéſünknec reménſégét mind végig eröſſen meg tartyuc.

7 *f* Annac okáért à mint mondgya az ſient lélec: Ma ha az ö ſiauát hallandgyátoc.

8 Meg ne keménitſétec az ti ſiiueiteket, miképpen az boſſiontáſnac ideién amaz kiſértéſnec napián, az puztában.

9 Holott meg kiſérténec engemet az ti attyaitoc, meg probálánac engemet, noha láttác az én tſelekedetimet négyuē eztendeig.

10 Melly dologért meg haragudtam vala ez nemzetſégre: és ezt mondom vala: ezec mindenkoron téuelgenec az ö ſiiuekben, és az én vtaimat nem vöttéc eſiekben.

11 Kiknec meg éskütem az én haragomban, ha bę mennec az én nyugodalmamba.

12 *g* Meg láſſátoc atyámfiai, hogy valaha ne légyen valamellyiteknec gonoſi és hitetlen ſiiue, hogy az élö Iſtentöl el ſiakadnátoc.

13 Hanem intſétec egy máſt minden napon, mig neueztetic à mai nap: hogy valaki ti közzületec meg ne keménitеſſéc, az bünnec czalárdſága által.

14 Mert az Chriſtuſnac réſzeſi löttünc, hogy ha amaz fundamentomot à melyhöz támazkodunc, eröſſen meg tartandgyúc mind végig.

15 Mig azt mondgyác, ma ha az ö ſiauát hallandgyátoc, meg ne keménitſétec à ti ſiiueiteket, mint az boſſiontáſnac ideién.

16 Mert némellyec mikor hallottác vólna, meg boſſiontác: de nem mindnyáián azoc az kic Ægyptumból ki iöttenec vala az Moſes által.

17 Kikre haragodott vala pedig meg à negyuen eztendöben? auág nem azokraé az kic vétkeztenec vala, kiknec teſtec el húllánac az puztába?

18 Kiknec eskütt pedig meg, hogy nem mennec bę az ö nyugodalmába, hanem à hitetleneknec?

19 Láttyuc pedig hogy nem mehettenec bę, az ö hitetlenſégekért.

IIII. Réſz.

1 *a* FEllyünc annac okáért hogy valami módon az nyugodalomba való bę menetel felöl tött igéretett hátra hagyuán ne láttaſſéc valaki ti közzületec meg czalattatotnac lenni.

2 Mert mi nékünkis hirdetettetet (az igéret) miképpen azoknakis: de nē haſznált ö nékiec à hallot beſiéd, miuel hogy az okban à kic hallottác vala, hittel nē mértékeltetett vólt meg az ige.

3 Mert bę mégyünc az nyugodalomba mi, kic hiſzünc, miképpen mondotta, annac okáért (vgy mond) meg eskűuém az én haragomban, ha bę meñec az én nyugodalmomba: ſ. ez világnac teremtéſének el végezéſe után való nyugodalomba pedig.

4 Mert

e: Mivel hogy az Chriſtuſt az hasznac eppitöienec monda, meg mondgya azért immar mitſoda az az hazuduli illic mi, és mimódon lehetönc Iſtennec igaz hazaadoſai meg mondgya.

Pſalm 95.

f: Minec után meg mutata Chriſtuſt Moſesnel nagyobnac lenni inti az Dauid beſzédeuel az ſidokat, hogy az Chriſtus beſzédenec engedgyenec hanem veſni, mint az ö atyjok.

g: Alkolmatoſſágot veuen é czikkelből, Ma, inti öket hogy az Iſtenhöz valo teréſnec io alkolmatoſſágat el ne mulaſſac miuel hogy ez mondas. Ma, nem ezac az Dauid ideiere hanem mindē időre nez.

a: Az felsö capuban valo intéſnec conclusioia, holot viſſontag negy eröſſeg el indit à Chriſtus beſzédenec hallgatáſára.

1. Mert az be menetelröl valo igeretet hallgattyac meg iſalatkoznac.

2. Mert mi ét hinat tartunc az nyugodalomra mint à régi ſidoc.

3. Mert mint azoknac, azon keppē nekünc az hallas ige nelkül nem haſznal.

4. Mert mikeppen az hitetlenſég ki rekezt à nyugalomból, azonkeppen hit által el vehettyuc azt.

4 Mert ezképpen ſióllot egy helyen az hetedic napról, és meg nyugouéc (vgy mond) az Iſten minden ő czelekedetitől.

5 Es it viſiontag ha bę mennec (vgy mond) az én nyugodalomba.

6 Miuel hogy annac okaért, ſük ſég hogy valakic bę mennyenec az nyugodalomba, az kiknec pedig elöſier ſióllot Iſten, nem mentenec bę az ő hitetlenſégekért:

7 Viſiontag, miuel hogy egy napot rendel, tudni illic maat, az Dáuidnál ſióluán ſoc idöuel az után, (az mint mondatott) ma ha az ő ſiauát hallyátoc, meg ne keménitſétec az ti ſiiueiteker.

8 Mert ha öket az Ioſue nyugodalomba helheztette vólna, ſem miképpen nem ſióllot vólna az után más napról.

9 Annac okaért vagyon valami ſiombattya az Iſtennec népének.

10 Mert az ki bę ment az ő nyugodalmába, meg nyugött azis az ő czelekedetitől, miképpen Iſtenis az öueitől.

11 Igyekezzünc azért bę menni abba az nyugodalomba, hogy valaki azon hitetlenſégnec példáiába ne eſſéc.

12 [c] Mert az Iſtennec beſiéde élö és ható, és hathatób minden kęt elö fegyuernél: és el hatt mind az akaratnac, és az elménec, az tagoknac egybe kötözéſének, és az velöknec oſilaſáig, és meg itéli az gondolatokat, és az ſiiwnec indulatit.

13 Es ninczen ſemmi teremtett állat, melly nîluán való nem vólna ő elötte: ſöt mindenec mezitelenec, és meg nîlatkoztattac annac ſiemei elött, az kiről az mi beſiédünc vagyon.

14 [d] Miuel hogy azért, nagy Papi feiedelmünc vagyon, ki az ęgeket által hatotta, tudni illic, az Ieſus, az Iſtennec fia: meg tartſuc ezt ez valláſt.

15 [e] Mert nints olly Papi feiedelmünc, ki à mi erötelenſégünknec érzéſén meg nem indúlhatná, hanem olly ki meg kiſértetett mindenekben haſonlatos képpen, bűntől meg válua.

16 Iárúllyunc azért bizodalommal az kegyelemnec ſiękihöz, hogy irgalmaſſágot nyeriünc, és kegyelmet találllyunc, az alkolmas időben való ſegitſégre.

V. Réſz.

1 Mert [a] minden Pap az emberec közzül válaztatic, és az emberekért rendeltetic az Iſten elött való dólgokban: hogy aiándokokat és áldozatokat vinne Iſten eleibe az bűnökért.

2 Ki

Geneſ. 2. Miuel hogy à Dauid bizonſagat hozta vala az intes benel 3. Ma ha az ő ſiauat hallandgyatoc &c. Azért hóg valaki azt ne mondana hóg ſol Dauid az Canaan földenec nyugalmarol, megmutattya az Apáſtal hogy ket nyugalomrul ſol az iras à ſzombat nyugalmarol Geneſi. az Canaan földenec nyugalmarol melbe vitte Ioſue à nepet. Hogy pedig ez nem az vrnak ſo nyugalom legyen, tudni illic az örök elet nyugalma, ket eröſęggel bizonyitya. Elöſier, mert azt mondgya. Ma ha hallangyatoc holot az elöt ſoc ſaz ezendöuel mentec be à Canaan földere. Maſodſor, mert ha à Canaan földe volt vólna az igaz nyugalom, holot Dauid az több ſzen teckel azon la hot, nem mondotta vólna azt, nem mentec be az nyugalomba. Azt módgya azért hogy vagyon à biuekuec harmadic nyugalmoc, az örök elet, mellyetebben helyeztet ha az mi gonoz czelekedetünktől meg nyugoſſunc, &c. c. Az Iſten beſedenec ereiről vit Argumentommal indit az Chriſtus beſédenec hallgatáſira. Az Iſtē beſéde által iaria az embert mindeneſtől fogua, nem trefal tehöt Iſten veſſönt mikor nekünc ſol. Annac okaert az Iſten beſédere meg kell indulni az embernek lelkenec minden reſtinec.

d. Immar teer az Chriſtus papſágarol va la tractatuſra minec vtanna ſolot volna az Chriſtuſnac Doctorſágarol vagy Apáſtalſágarol. Es mindazaſtt meltoſágot ſzerezuen nekünkueti ötet nagy papnac. Iſten fianac, az Iſten ſzékelöbb alo közbe iaronac, ez ert hogy ő ſzéllé ez vallaſt meg tartſuc. e. Hogy à Chriſtus diczöſitęl ne reſzten czen valakit, azt mondgya hogy mi atyánkfia, es az mi nyauelainkat maganac tulaidonittya.

a. Egybe vetí az Chriſtuſt Aaron pappal, hogy az Chriſtus papſága meltoſágosb nac eſmertetéſéc az Aaron papenál. Hanem dologban teſſen pedig haſonlitaſt. Elöſier, Az papoc Iſtentől emberec által es emberec közzül hiuattatnac verſ. 4. Chriſtus pedig iollehet ember, de Iſtenes, es Iſten ſzána által ereztett pappa verſ. 5. & 6. Maſodſor az papoknac vgy mint gyarlo embereknec mind magokért mind egyebekért kellet áldozni. Chriſtus vgy mint könyörülö közbe iaro, az ő nyomorúſaganac idején, nem az ő bűneiért hanem az mienkért áldozot, és könyöröguen az ő felelmeben meg halgattatot és az ő engedelmeuel minket meg tartot. verſ. 3 & 7. 8. Harmadſor, ezyeb papoknac papoſágoc egyebekre ſzállot. De Chriſtus örökke valo pap kit Iſten eskűueſſel tett pappa az Melchiſedech rendi ſzerint. verſ. 6. & 9. 10.

Pſal. 2. & 110.

2 Ki elegſégeſſen ſiánhatná az tudatlanoknac és téuelgőknec állapattyokat: miuel hogy ők környűl vétetett légyen erőtlenſéggel.

3 Es ez erőtlenſégért ſiükſég légyen, miképpen az kőſſégért, azonképpen önnön magaértis, tudni illic az bűnőkért áldozni.

4 Es ſenki nem véſſi ő magának ez tiztefléget, hanem az ki hiuattatic Iſtentől, miképpen az Aaron.

5 Azonképpen à Chriſtuſis nem tulaidonitotta magának ez tiztefléget, hogy Papi feiedelem lenne, hanem az az ki ezt mondotta vala néki: En fiam vagy te, én ma ſiültelec téged.

6 Miképpen maſuttis mondgya: te vagy örőcké való Pap, Melchiſedechnec rendi ſierint.

b: Az az mikor az mi gyarlo és erőtelen ternueſetünkbe ő tőzuen, mi veſünc egymást laknec ez vilagon.

7 Ki az ő teſténec napiaiban [b] mikoron nagy kiáltáſſal és könyhúllatáſockal való könyörgéſeket és imádkozáſokat vitt vólna annac eleibe, az ki meg ſiabaditthattya vala ötet az haláltól, és meg halgattatot vólna az ő félelméből. [c]

c: Az az, hogy erőſitetet meg hogy az halaltul ne rettegne, és az Iſten hatalmaſ és itelete miat meg ne emeltetnec Luc 22. Angyal ielenic meg ki ötet vigaztalna és bátoritana.

8 Ióllehet Fiu vólna, mind az által azokból az mellyeket ſienuedett, meg tanulta az engedelmeſſéget. [d]

9 Es meg ſienteltetuén lőtt az örőc iduőſſégnec oka, mindenek nec az kic ő néki engednec.

10 Es neueztetett Iſtentől Melchiſedech rendi ſierint vóla Papnac. [e]

d: Az az, meg tanulta az halalban és az ſenuedeſekben I mitſoda legyen az engedelmeſſeg, mert lőt engedelmes az halalig. Philip. 2.

11 Kiről mi nékünc ſokat kel ſzóllanunc magyarázáſra nehéz dólgokat: miuel hogy teſtecké löttetec az hallásban.

12 Mert ti néktec kiknec ez idő höz képeſt doctoroknac kel vala lennetec, viſiontag az Iſten beſzédinec kezdetinec betüire kel tanitatnotoc: és löttetec ollyacká kic teynélkül ſiükölködgyetec, és nem valóſágos ételnélkül.

13 Mert minden az ki teiet éſiic, tudatlan az, az igaſſágnac beſzédében: mert kis gyermec az.

14 Az öregeké pedig az valóſágos étec, azoké tudni illic az kiknec gyakorlattatot érzekéniſégec vagyon, az iónac és gonoſinac meg válaztáſára, az ő ſiokáſokért.

e: Mind ezec mellyekbé vagyon homalioſſag vagy gyarlóſag megertetnetec kön nyen, ha á betüt igy rendeled. Az papi mültoſagot ſenki nem vötte magának, hanem Iſtentől emberec közzül, emberec altal hiuattatot, az emberekert pedig, hogy tudni illic Iſtennel élő eretnec törekedgyec, és az embereknec gyarloſagokat keſerülnen, mind ő maga bűneiert, mind az kőſſeg bűneiert aldozzec. Azonképpen Chriſtus Ieſus Iſtentől hiuattot az emberec közzül és az emberekert, hogy tudni illic azokat keſerülnen, és raitoc könyörülnen, tamaz ő maga bűneiert hanem az nepnec bűneiert aldoznéc. Noha pedig az teſtben mi közzünc leuen miuel hogy Iſtennec fia volna, mikor az ſenuedesben nagy ſiraſſal könyörgene az feleleműtől meg ſabaditatot hogy abban el ne veſſne, minđ az altal akarta Iſten hogy ſenuedne, meg halna, az engedelmeſſeget meg tanulna, az idő kőſſegnec lenne oka, és nekünc lenne Iſten eskűeſeuel rendeltetet örőc papunc, &c.

VI. Réſz.

1 [a] ANnac okaért, el hagyuán az kereztyéniſégnec kezdetinec beſzédét, tökélletes tudomáńra igyekezzünc: nem vetuén viſiontag fundamentomot à meghólt czelekedetekből való megtéréſnec, és Iſtenben való hitnec tudományában.

a: Az az, el hadgyuan az gyermeki tudomant vagy Catechiſmuſt mely vagyon à bűnből való megtereſről à hitről, kereſtſegről, kezehnec más feiere valo reſről, az haſlottac fel tamadaſarul és az ieletről. Ezekről valo gyermeki tudomant el hagyuan, nagyabbra igyekezzünc.

2 Kereztſégeknec, kezeknec máſra való vetéſeknec, halottaknac fel támadáſának, és az örőc itéletnec tudományában.

3 Es

Istenben engedelmenekül tudomanban nem neuekedni.

3 b Es ezt miuellyüc, ha az Istennek engedendi.

4 c Mert lehetetlen dolog, hogy az kic egyszer meg világosittatnak, és meg kóstóltác az mennyei aiándokat, és részesi löttec à szent léleknec.

c: Masodic okat ad ez az ismetlec, melnec ertelme ez. Ha az emberec az Istennek igeiehez valo engedelmesseget el vetic, az Christusnak es az Istennek kegyelmet el vetic, de ollyan modon esnec az szent leiektől valo rőtt tenetes bünbe

5 Es meg kóstóltác az Istennec iò beszédét, és az iöuendö világnac ereit.

6 Ha el esnec, hogy esmét megwijtassanac az meg terés által, úgy mint kic visiontag megfeszitséc ö magoknac az Istennec fiát, és azt gyalázatra adgyác.

d Hasonlatos szauakkal ekesiti mondasat, mikeppen az mely föld be veszi az esöt, Istentöl megaldatic, azonkeppen az ki az iget be veszi, visiontag mikeppen az tett, és az Istennec magat, kezt mikor töuisseket teremt, es az töuis meg egettetic. Azonkeppen az ki az iget hallya es nem terés gyümölcsöt, az Istennek meg atkozasra es az örök tüzre veti.

7 Mert az föld, az melly az gyakorta reá siállot záport be issza, és teremt füuet azoknac hasznokra, az kic azt miuelic, vésien áldást Istentöl.

8 De az melly töuisseket és boytoruányokat teremt, megv ettetett, és az Istennec átkához közel vagyon, kinec végetüzzel való meg égetés lésien.

e: Megmagyarazza mimodon lehetnec elö az bünte tökelletlensegeben, ha tudni illic az regi szent atyaknac biznec, es bekeseget szerzenek, az tökelletes biznek es azoknac peldaiokat követtic.

9 e De reménlünc ti felöletec sierelmesim ezeknél iobbakat, és az idvösséghöz közelb valókat, ha igy szóllunkis.

f: Okat mondgya, mert vagyon ö felölöc io remenseghen. Mert vgy mond igaz az Istennec az ti io erzelkedetteket meg Coronazza.

10 f Mert nem hamis az Isten, hogy el feletkezzéc az ti tselekedetekről, és az ti fáradságos szeretetekről, mellyet mutattatoc az ö neuéhöz: hogy tudni illic szolgáltatoc az szenteknec, és mostis szolgáltoc.

g: Ertelmezi, lehet meg mutattatoc szeretetet az emberekkel, de fökeppen hogy bizonio szorgalmatossaggal, az bizo nyos vegtig meg mutassatoc.

11 g Kéuánnyuc pedig len hogy mindentec vgyan azon szorgalmatossággal meg mutassa az reménségnec bizonos vóltát mind végiglen.

h: Megmondgya mimodon lehetnec elö az bizte tökelletlensegeben, ha tudni illic az regi szent atyaknac biznek, es bekeseget szerzenek, az tökelletes biznek es azoknac peldaiokat követtic.

12 h Hogy ne legyetec restec, hanem követöi azoknac, kic az hitnec és békeséges türésnec által la örökösöc az igéretekben.

13 i Mert az Isten mikoron igéretet tenne Abrahamnac, miuel hogy senkire nálánál nagyobra nem eskünhetnéc, ö magára eskünéc.

i Hogy megis iobban fel indicsa ahoz, azt mondgya hogy az örök elettnec igereti bizonyos, mert Isten azt igerte, eskövessel pedig.

14 Ezt monduán: Bizony megáldúan megáldalac tégedet, és megsokasitúan megsokasitlac tégedet.

15 Es ezképpen mikor békességessen várta vólna, megnyeré az igéretet.

16 k Mert az emberec náloknál, nagyobra eskünsinec, és ö nékiec minden versenségnec vege, minden dolognac megerösitésére, az eskünés.

k: Azemberek nec bisünc mikor meg eskösnec sochal inkab hisünc hell az Istennec eskövesse nec.

17 Melly dologban az Isten bőségesen akarván megmutatni, az igéretnec örökösinec az ö tanátlánac változhatatlanságát, igéretiben eskünést vete közbe.

l: Erti az het dolgon az Istennec igeretit és eskövesset.

18 Hogy az két változhatatlan dolog által, mellyekben lehetetlen dolog hogy az Isten hazudgyon, erös vigazталásunc lenne mi nékünc, kic ez végre futónc, hogy az elönkbe adott reménséget el vegyüc.

m: Az hitet beszelliti az vasmatskahoz, mely az melyseghen az földet meg kapczol lya, mert sinte vgy az mi hitönc à megsszaghan valo Christust megsogia.

19 Melly az mi lelkünknec, úgy mint bátorságos és erös vas matskáia, melly be mégyen mind azokig, az mellyec à kárpiton belöl vadnac

20 Houá az mi elöttünc iáró mi éröttünc bç ment, tudni illic, az Ieſus, ki az Melchiſedechnec rendi ſierint öröcké való Papi feiedelemmé lött.

VII. Réſz.

1 MErt [a] ez Melchiſedech Sálemnec királlya vala, az nagy Iſtennec Papia, ki Abrahamnac eleiben ment vala, mikoron az királyoknac le vágatáſoc után haza menne, és meg áldá ötet.

2 Kinec dęzmátis ada mindenekből az Abraham, ki elöſier magyarázat ſierint mondatic igaſſágnac királlyának, az után pedig Sálemnec királlyának is, az az, békeſégnec királlyának.

3 Atyanélkül, anyánélkül, és nemzetſégnélkül való: kinec ſem napiainac kezdete, ſem életének végenintſen: hanem haſonlitatuán az Iſtennec Fiához lött öröcké való Pap.

4 [b] Tekintſétec meg pedig, mely nagy (ember) lött légyen ez, kinec dęzmátis adott az Abraham Partiarcha az nyerſégből.

5 Azoknac pedig, kic az Leui fiai közzül az Papi méltóſágba vadnac, parantſolatoc vagyon hogy dęzmát vegyenec az köſſégtül az töruény ſierint, az az, az ő attyokfiaitól, ióllehet ők is Abraham ágyékából ſiármaztac legyenec.

6 Az pediglen az kinec nemzetſége nem az Leuitác közzül való, dęzmát véſien az Abrahamtól, és meg áldgya azt, az kinec igéreti valának.

7 Minden ellenközeſnélkül pedig, az ki kiſſeb az áldatic meg attól az ki nagyob.

8 [c] Es itt az halandó emberec ſioktanac dęzmát venni: ott pediglen az à kiről bizońſág vagyon hogy él.

9 Es (hogy így ſiólljac,) az Abrahamban meg dęzmáltott az Leuijs, ki dęzmákat ſiokott venni.

10 Mert az męg az ő attyának ágyékában vala, mikoron eleibe męne Abrahamnac Melchiſedec

11 [d] Hogy ha pediglen az Leui nemzetſégében való Papſág általtal vólt az tökélleteſſég: (mert ez alatt adatott à népnec à töruén,) mi ſiükſég vólt az után mondani hogy más Pap támadna Melchiſedeknec rendi ſierint, és nem Aaron Papnac rendi ſierint.

12 [e] Minec vtánna azért az Papſág el változott, ſiükſég hogy az töruénnekis változáſa légyen.

13 Mert

Gen. 14. a: Az Chriſtus papſágarul valo irat tatárra tesz, mellyet el kęldet vala az 4 Capus vegen. Mivel hogy pedig az ő beſzędet az mondaſon fundala. Te vagy öröcke valo pap az Melchiſedec papnac rendi ſierint, azért az Melchiſedec tulaydonſágit viſgallya, hogy meg eſmerteſſec mi modon legyé Chriſtus, Melchiſedech rendi ſierint való pap. Első ſier azt mongya, hogy Melchiſedech királis papis volt, azonképpen Chriſtus. Masodſor, ſie gaſſagnac es bekeſegnec kiralya volt, azonkepen. Chriſtus. Harmadſor, ſem attya, ſe anya, ſem nemzetſege ninſen Melchiſedecnec, miuel hogy nem irattatot meg, azonkeppen Chriſtus iſtenſege ſierint anyanelkül valo, emberſege ſierintatya nelkül valo, es öröcke valo pap. b: Melchiſedech az papſagra nezue nagyob volt Abrahamnal, mert Abrahamtul dezmat vőt, es Abraham neki dezmat adot. Masodſor. Az Leuitác, dezmat veſznec, de az ő attyokfiaitol. Melchiſedech pedig idegen louen vőtt dezmet Abrahamtul Harmadſor Melchiſedech meg áldotta Abrahamot, tehat vgis nagyob valanal. Hogy ha pedig Abrahamnal nagyob, tehat minden fiainalis nagyob.

c: Bizonittya hogi nem iſac Abrahamnal hanem az Leuitaknalis nagyob Melchiſedech. Es löſſer, mert az Leuitac halandoc. Melchiſedechet pedig vgy iria az irat, mint ő röcke lőtte. Masodſor, mert az Abraham agiat Ruben az Leuit meg dezmalta. Annac okaert miuel hogy Chriſtus Melchiſedech rendi ſierint valo papkőuetkezic hogy mindenecknel nagyob.

d: Az ideig meg bizonitotta Chriſtuſt lelki gyonhetanac kivalnac, papnac, ez után rędel ſzol minden ciztnec meltoſagarol, es meg mutattya hogy azoc egyebekben arnicz ſier int voltac, de Chriſtusban valoba. Elöſier pedig ſzol az papſagrol es meg bizonittya, hogy az Leuitac papſaga, nem volt tökelletes, illyen erőſſeggel. Ha az Leui nemzetſegeben valo papſag tökelletes volt volna, nem valtozot volna el. De el valtozot. Azert nem volt tökelletes. Hogy pedig elvaltozot, ezzel bizonittya, mert az irac az Melchiſedech rendi ſierint valo papſagot az Iuda nemzetiben helhezteti. Nem maradhat pedig eggyűt meg, mind az kettő az Leui es Iuda nemzetiben valo papſag. e: Azt mondgyo hogy ha az papſag el törőltetet, mikeppen hogy elis törőltetes, tehat az töruenis mely az papſag melle adatot vala annac meg erősitſetenec okaert, el törőltetet, halott az töuenenyen erti az papſag mellet valo Ceremoniakat.

13 Mert az, az kiről ezec mondatnac, más nemzetségből való, melyből ſenki nem ſiólgált az óltárnac.

14 Mert niluán való dolog, hogy az Iuda nemzetſégéből támadott az mi Wrunc, melly nemzetſégre nézue, ſemmit nem ſiólt Moſes az Papſágról.

15 *f* Mely dolog annális inkáb meg tettzic abból, hogy Melchiſedec ſierint támad más Pap.

16 Ki nem az töruény ſierint, melynec parantſolattya teſti) (elött Pappá hanem halhatatlan életnec ereiéből.

17 Mert ezképpen téſten bizoníságot: Te vagy öröcké való Pap Melchiſedecnec rendi ſierint.

18 *g* Mert ez elébbi parantſolat el töröltetic, miuel hogy erötelen és haſiontalan.

19 Mert ſemmiben nem vitt tökélleteſſégre az töruény, hanem az máſonnan vött reménſég, mellynec általa közelgetünc Iſtenhöz.

20 *h* És miuel hooy nem eskűuéſnélkűl vagyon.

21 Mert amazoc eskűuésnélkűl löttenec Papocká: ez pedigen eskűuéſſel, az által az ki néki ezt monda: Meg eskütt az WR és megnem báñya, te vagy öröcké való Pap, Melchiſedecnec rendi ſierint.

22 Ennyéuel drágab ſiöuetſegnec lött közbe iáróia az Chriſtus.

23 *i* És amazoc ſokan löttenec Papocká, miuel hogy az halálnac miatta öröcké meg nem maradhatnánac.

24 De eznec miuel hogy öröcké meg marad, öröcké való Papſága vagyon.

25 Minec okaért megis tarthattya mindeneſtül fogua azokat, az kic ö általa iárúlnac Iſtenhöz, mert mindenkoron él, hogy eſedezzéc ö éröttec.

26 *k* Mert illyen Papi feiedelem illet vala minket, Szent, ártatlan, ſieplönélkül való, az bünösöktöl el válaztatott, és ki az egeknél magaſſágosb vólna.

27 Kinec ne lenne ſiükſég minden nap, mint amaz Papoknac, elöſier az ö maga büneiért áldozni, annac vtánna az köſſégnec büneiért. *l* Mert azt egyſier meg tſelekedte, mikor magát meg áldozta.

28 Mert az töruény Papokat rendel az erötelen emberekből: de az töruény vtán való eskűuéſnec beſiéde, *m* az Fiut, ki öröcké való papſágra ſienteltetett.

f: Másodic bizonſag, hogy az Leui nemzetſegeben valo papſag, nem volt tökelletes. Mert az teſti volt, es azoc az papoc el mulando kűlöes teſti Ceremoniac altal ſenteltetteteſ fel. De az Chriſtus papſaga lelki, es ſent lelekneс viandekiual kenetteret fel es öröcke valo, mint az Dauid bizonitya.

g: Harmadic erőſſeg Mert az Leui nemzetſegeben valo papſag haſontalanes erötelen volt, miuel hog meg nem ſenteltſenkit, az az, nem vitt az tökelleteſſegre. Ennec elenebe veti az Chriſtus papſagat es arrol mondgya hogy abban valo remenſeg altal közelgetőnc Iſtenhöz.

h: Negyedic erőſſeg. Az Chriſtus papſaga Iſten eskűueſeuel erőſsitetetet meg, honnet azt hozza ki, hogy mikeppen vagyob, es betsſillet es Chriſtus Aaronnal, azonkeppen betsſillettsb ſöuetſegnec közbe iaroia.

i: Ötödic erőſſeg. Az Leui nemzetiben valo papoc ſokan voltac, mert az halal miatt ők röcke valo papoc nem lehettec De Chriſtus örökke valo.

k: Hatodic erőſſeg. Azoc bünöſöc voltac, tiztatalanoc, kiknec az ö magoc büneiertis el dozniockelet. Chriſtus tiztaſ, macuſanſtkül vala.

l: Hetedic Azoc gyakorta aldoztac barmokal mind magokert, mind az nepert. Chriſtus egyſer, magaual, nem magaert, hanem az emberekert, mert azoc erötelenec voltac,

m: Nyolczadic erőſſeg. Az Chriſtus papſaga vten rendeltetic. Tehat a töruenben valo papſagot az vtolso törueny el törli, mert az vtolso törueny el törli az elsőt.

az törueny el törli, mert

VIII. Réſz.

1 AZoknac *a* pedig ſummáia az mellyeket mondunc

a: Az felső Caputban vala erőſſegekhez megis hazom erőſſeget ragazt, mellyeckel bizonittya az Chriſtus papſaganac meltoſagat. Elsö ez. Mert az mi papinc az magaſſagos Iſtennec iobian emeltetet mennyekbe.

d unc,ez: hogy nékünc ollyPapi feiedelmünc vagyon, ki amaz mennyei ditsőséges sięknec iobiára ült.

b: Masodic. Az Leui nem zetsegeből valo papoc sołgac voltac sólat bayokba, Christus sołga az mennyei bayokban. Vagy a zoc földi dolgokban, voltac sołgac, Christus az mennyei dolgokban.

2 b Az mennyei Sanctuarium sołgáia: c és amaz igaz Sátornac,mellyet az Wr siegezett fel, és nem ember.

c Harmadic Az Leui papiai romlando satorban voltac sołgac, Christus dragab satort hordoz,tudnillic az ő testet.

3 d Mert minden Papi feiedelem, aiándokoknac, és áldozatoknac fel virelére rendeltetic: azért siükséges vólt,hogy eńekis lenne az mit adná áldozatra.

Exod: 28. d: Okat mongya, miert ke ell à Christusnac testenec lenni,hogy tudni illic,notna mitel áldozni.

4 e Mert ha ez földön vólna, még Papis nem vólna, mig amaz Papoc helyeken maradnánac,kic az törvény sierint áldoznac aiándokokkal.

e. Annac adgya okat, miert mondá hogy az mi papunknac, az mennyei haylokban kell lenni. Mert vgy mond, ha ez földön volna, meg a Leui papoc helyeken allananac,ákkor papsagoc arnyeka volt az igaz papsagnac,mellyet bizonit Isten mondasaual.

5 Vgy mint kic à mennyei dólgoknac példaiának és árnyékánac sołgálnac, à miképpen Isten mondotta Mosesnec: mikoron az Sátort el akarná végezni, meglássd(vgy mond,)hogy mindeneket tsinály az példára melly mutattatott te néked az hegyen.

6 f De most(az mi Papi feiedelmünc,) annyéual drágab sołgálatot nyert, mennyéuel drágab siövetségnec közbe iáróia, mellj drágab igéreteckel ékesitetett meg.

f: Lehet ez negyedic erősség, ez Caputban az Christus papsaganac meltosagarol. Az dragab sövetsegnec dragab az közbe iaroiais. Az wy Testamentum sövetsege, dragab az ő Testamentomenal,tehat az wy Testamentomnac közbe iarolais dragab. Hogy pedig dragab az wy Testamentum sövetsege azzal bizonittya,mert dragab igeretekből all. Mat az hogy ha tökelleteseg volt volna az ő Test: sövetsegében,el nem valtozot volna. Hogy pedig el valtozot Ieremiasból bizonittya. Azert immar bizonitrya az Apostal,hogy mikeppen dragab az wy Testamentum papsaga az ő Testamentum papsaganal: Azonkeppen az wy sövetsegis dragab az önal, &c.

7 Mert ha amaz elsö olly vólt vólna,melljben semmi fogyátkozás nem vólt vólna, semmiképpen nem vólt vólna à másodiknac helye.

8 Mert vádoluán öket(az Prophéta) igy sól:imé napoc iönec azt mondgya az Wr, és kötec az Izraelnec és az Iudánac házáual wy siövetséget.

9 Nem az siövetség sierint, mellyet sierzettem vólt az ö attyockal,az melly napon az ö kezeket fogám, hogy ki hoznám öket Ægyptumból: mert ök nem maradánac meg abban az én siövetségemben,és én meg vetém öket,azt mondgya az WR.

10 Annac okaért ez à siövetség, az mellyet kötec az Izraelnec házáual az napoc után, azt mondgya az WR: bę nyomom az én törvényemet az ö elméiekbe, és az ö siivekbe bę irom: és léśiec nékiec Istenec, és ök énnékem én népem.

11 És nem tanittya ki ki mind az ö felebarátyát, és kiki mind az ö attyafiát, ezt monduán: esmérd meg az Wrat,mert mindnyáián meg esmérnec engemet, ö köztöc való kitsiintöl fogua, mind az ö köztöc való nagjiglan

g: Az rekesti beśedet,es az Isten mondasabol vött erősséggel bizonittya a' ö Testamentumnac tökelleset es el töröltetését.

12 Mert kegyelmes léśiec az ö álnokságoknac és az ö bünöknec, és az ö álnokságokról meg nem emlekezem többé.

Mert ezt mondgya, hogy wy sövetseget sem rez.

13 g Mikoron wy siövetséget mondott,az elsöt houá tötte, az mi pedig ővá léśien és meg vénhesiic,közel vagyon ához, hogy semmié légyen.

IX. Rész.

1 AZért a bizony az, hogy az elsö sidouetségnekis vóltanac Isteni tizteletre rendeltetett Ceremoniai, és ez világi Sanctuariumia.

2 Mert Sátor eppittetett vala, az elsö, az melyben valánac az giertya tartóc, az aztal, az sient kenyerec, mely (elsö sátort,) sientnec hijttanac.

3 Az közép kárpiton belöl pedig vala az Sátor, mellyet neueznec vala sienteknec sienténec.

4 Melyben vala az arany temienezö, és az sidouetségnec ládára, melly minden felöl arannyal bé buritatott vala, melyben vala az arany veder Mannáual tele, és az Aaronnac meg viragzott vesüsieie, és az sidouetségnec táblai.

5 Az ládán fellül pedig, az ditsöségnec siárnyas Angyalai, kic árnyékockal bé fedezic vala az ládának fedelét: mellyekröl nem kel mostá sióllanunc éggyenként

6 b Minec vtánna pedig ezec így rendeltettec, az elsö sátorban mindenkoron bé mennec az Papoc, kic az Ceremoniáknac tiztetiben foglalatosoc.

7 Az másikban pedig minden esitendöben egyszer tsac az fö Pap, vérrel pedig, melly el áldozic ö magáért, és az népnec büneiért.

8 c Mely által az sient lélec ezt jelentette, hogy meg nem nyilatkozott még az sienteknec vtoc, miuel hogy az elsö sátor még helyén állana.

9 d Mely példa vala ackori jelen való idöhöz képest, melyben aiándokockal, és áldozatockal áldoznác, mellyec az lelki esmeretben nem sientelhetic meg az áldozót.

10 És (helheztetett vala) ételekben, italokban, és külömbféle mosodásokban, és külsö rend tartásokban, mellyec à meg iobbitásnac ideiéig vettettec vala (az Izraelitákra.)

11 e Mínec vtánna pedig az Christus, az közetközendö iónac fö Papia el iött vólna, nagyob és tökélletesb sátor által, nem kézzel tsinált, az az, nem ez külsö éppitésnec sátora által.

12 Sem pedig nem bakoknac, és tulkoknac vérec által, hanem az ö tulaydon vére által, ment bé egyszer az Sanctuariumba, minec vtánna örök váltságot talált vólna.

a: Az felsö czimben az Ieremias monásabol bizonyitia az Apastol, hogy az ó Testamentumnac vagy sidouetségnec el kellett tö röltetni, miuel hogy tsak mast igert volna Ist immar binyos keual keppen valo példakban vgyan azont bizonyitya, hogy tudni illic, ha az ó Testamentumnac el kellett töröltetni, tehat az Ceremoniaknakis el kellett töröltetni, miuel hogy azoc kö zethezendö dolgoknac arnyeki voltac. Es azert az Apastal e töséghe. Az ó Testamentumnak töröltetet. Az Ceremoniac pedig az ó Testamentumhoz valoc voltac tehat azoknac el kellett töröltetni Masodic. Az arnyekoknac el kell multni, mikor azoknac valosagoc el iö. De az ó Testamentumbeli arnyekoknac valosage, (a Christus) elött Tehat az arnyekoknac el kell multni ere. Emlekezic pedig az Isten fatararul, mindenhenac valo Ceremoniachal egybe es az aldozatokrol, hogy meg jelentse azt hogy ha azoc el töröltettec, az többi inkab el töröltetet. Num: 17. 1. Reg: 8 2. Par: 5. Exod: 25. b: Az aldozatokrol siol, mellyet ket ket rendbelieknec mond. Az elsö rendbeliec az minden napi aldozatoc. Az masic rendbeli az mely egyszer Iesen vala extendöben.

c: Megmondgya mit petadazot ez bog extendöben ö maga ment be az satornac beli örökseghä fö pap, egyedöcskeli ket rekesztuen, tudni illic, hogy az sienteknec meny orszagra vaio vtoc, mellyet peldazot az satornac belsö resse) meg nemiláthozot meg az ollsó laidozatoc altal mert ezec egyedülment az fö pap egyedeket ki rekesztuen es minec vtanna kitött, esmet be zarlotta ezt hogy senki o da ne mehetne.

d: Ohat fanlellya az ó Testamentum Ceremoniat altal, mert nem nilathozott meg az mennyekbnec vte. Es hozha mert az toc peldaczvagy arnyekoc voltac.

Masodic. Mert az embernec lelket nem tisztithattac meg Harmadic, Mert nagy resre etelböl italbol es mosodasokbol allottac azoc az Ceremoniac. Negyedic, mert ideig valoc voltac, meg tudni illic, azoc meg valtoznanac. Leuit: 16 Num: 19.

e: Ez elött nagy erössegeckel meg bizonita, hogy az wy Testamentomnac mind papsaga mind söuetsege bersülletesb az ó Testamentomenal Immar tisztasag egybe veti az ket Testamentom papsat, hogy megesmertessec hogy aldozattyaual az wy Testamentumnac dragab az ezelöt aldozattyanal. Az Meg mondgya az ó Testamentumban valo Ceremoniaknac valosagat, hogy az Testamentomchal el vonuan à Sidokat, Christushoz hasonlytya öket. Ere Aaron testi dologkban volt folga, Christus elhivekben es örökke valokban. Aaron kezzel csinalt sator altal ment be kezzel tsinalt satorba Christus menybe ment az ö testenec satora altal. Aaron barmoc vereuel, Christus ö maga vereuel. Aaron minden extendöben egyszer, Christus ezec egyszer.

13 f Mert ha az bikáknac és az bakoknac vere, és az ũſiõ boriunac hamma el hintetteruén az tiztátalanokra, meg ſientelte õket az õ teſteknec tiztaſágára.

14 Mennyéuel inkáb az Chriſtuſnac vére, ki az öröcké való léiec által, önnön magát ártatlan léuén, meg áldozta az Iſtennec, meg tiztittya az ti lelketec eſmérettöl, hogy ſiolgállyatoc az élõ Iſtennec?

15 g És azért az wy Teſtamentumnac közbe iárója, hogy meg haluan azoknac az bünöknec váltſágáért, mellyec vóltanac az elsõ Teſtamentum alatt, az hiuatalaſoc, az öröcké való örökſégnec igéretit vennéc.

16 h Mert àhól az Teſtamentum vagyon, ſiũkſég hogy az Teſtamentum téuõnec halála meg légyen.

17 Mert az Teſtamentum az embernec haláláual erõs: mert mig él az Teſtamentum téuõ, addig az Teſtamentum erõtelen.

18 i Innét vagyon hogy az elsõ Teſtamentumis nem ſientelteteth meg vernélkül.

19 Mert mikoron az Moſes, mind az törueny ſierint való parantſolatokat el oluaſta vólna az kõſſég elõtt, boriúknac és bakoknac vérét véuén, vízzel és veres gyapiúual, és Iſoppal egybe, mind az könyuet, mind az egéſi kõſſéget, egyſier ſ. mind meg hinté.

20 Monduán: ez az Teſtamentumnac vére, mellyet parantſolt néktec az Iſten.

21 Annac felõtte pedig à Sátortis, és mind az ſient edényeketis haſonlatos képpen vérrel meg hinté.

22 Es mindenec közel, vérrel tiztitatnac meg az töruény ſierint: és az ver ontáſnélkül nem léſien az botſánat.

23 k Annac okaért ſiükſég vólt, hogy az mennyei dolgoknac példai, illyen állatoc által tiztitaſſanac meg, az mennyeiec pedig drágab áldozatockal, hogy nem mint azoc vóltac.

24 l Mert nem kézzel tſinált Sanctuariumba ment bé az Chriſtus, melly példája vólna az valóſágoſnac: hanem az mennyekbe ment, hogy meg ielennyéc moſt Iſtennec elõtte mi érettünc.

25 Sem pedíglen (nem azért ment bé,) hogy gyakorta áldozza meg õ magát, miképpen az fõ Pap minden eztendõbe bé mégyen az ſient házban idegen vérrel.

26 m (Mert ha külömben vóna,

f: Bizonittya, hogy Chriſtus az õ vere által õrõc valt ſagot talalt. Ha vgy mod harmoknac, verehnec es hamuoknac olly erette volt, hogy az kic ezzel meg bin etnenec, kũls képpen tiztanac itelteteenec Socal inkab az Chriſtus vere bataſmat erva, hogy az mi lelkünket megtiztitja, mert vgy embernec vere hogy Iſten fianakis vere, es meg tiztitaſra valo õrõc erõuel felekeſiteth.

g: Bizalmaz ej miuel hogy az barmoknac vere el nẽ tõrõlhetne, à regen igert ſõuetſeget, mellyet peldazтac az regi Ceremoniac, Iſten maſt be tellyeſiteth. te, melnec altala az bün el tõrõltetnec, à menyorſag megnittatnec, honnet meg tetic, hogy az regi atyakerth ontotta az õ veret. Mert vtolſo ſõuetſegnec nenez tetic ez wy Teſtamentũ, nem à bũnec botſanattyara nezue, hanem az idõre nezue, melyben Chriſtus el ivet.

h Okat mondgya miert kellet ez ſõuetſegnec meg erõſsitetni az közbe iaro vereuel. Mert ez ſõuetſeg az halalert haſonlo az Teſtamentumhoz, hogy azret az erõs lenne, kellet vernec omlani es halalnac lenni.

i: Maſodic oka. Mert az õ Teſtamentomis verrel ſentelteteth meg.

k Hogy vala kit azt ne mõgya hogy az õ Teſtamentum nem ſentelteztet meg Chriſtus vereuel, azt mondgya hog teſt mueſ hog teſt es romlãdo allatbol valoc voltac, metto es illendõ volt, hogy barmoc vereuel ſentelteſſec meg. Az wy Teſtamentũ miuel hog mennyeiekbõl az illedõ volt hogy amazoknal dragabb verre ken el telteſſec meg. l. Azt mutatya meg hogy mindenec dragabbacag wy Teſtamentumban. Mert Aaron kezzel eziualt ſaſortament Chriſtus mennyeiekbe, Aaron azsada eletebe Chriſtus Iſten eletibe Aaronidegen verrel mẽt be Chriſtus az õ magaeuel. Aaron mindẽ eztendõben egyſſer, Chriſtus ezaz egyſſer.

m. Annac okat, miert kellet Chriſtuſnac egyſſer aldozni. Mert miert hogy vilog kezdetiõl fogua kellet a bũnec el tõr ese Chriſtuſnac gyakorta kellet volna meg halni ha minden bũnert aldozni kellet volna, miuel hogy bizonyos dolog hogy ezaz az õ vere által tõrõltetnec el az bün. Az ember pedig ezaz egyſſer halnot meg. Azert miuel hogy Chriſtuſis ember volt, egyſſer halhatot meg. Nem kellet tehat es nem kell az õ aldozattyanac meg kettõztetni.

na, kellet vólna ő néki gyakorta ſienuedni világ teremtéſétől fogna,) hanem moſt egyſier ielent meg ő magának meg áldozáſa által, ez világnac vtólſo reſzében, az bűnnec el törléſére.

27 Es miképpen hogy el végezett dolog az emberec között, hogy egyſer meg hallyanac, az vtán itélet léſien.

28 Azonképpen Chriſtus is egyſier meg áldoztatuán, hogy ſokaknac bűnöket el venné, [n] másodſior bűnért való áldozatnélkül meg láttatic azoktól az kic őret várnác, azoknac idüſſégekre.

n Chriſtuſnac másodic el iöueteléről való bizonſág, mellyet mond azoc el ma kic az ő egyſer meg ſött áldozattyaual meg nem elegeſſec.

X. Réſz.

1 [t] MErt a törueny, melly az köuetközendő iöknac árnyéka vólt, nem az valóſágoknac ki mettzet formáia, azockal az áldozatockal, mellyeket eztendönként vgyan azonokat áldoznac: ſoha meg nem ſientelheti azokat az kic azokhoz járulnac.

2 [b] Mert ha külömben vólt vólna, meg ſüntenec vólna az áldozattól, miuel hogy az kic áldoztanac és meg tiztültanac vólna egyſier, ſemmi bün az után az ő lelkeket nem vádolta vólna.

3 [c] De ez áldozatokban, minden eztendönként az bünöknec el ő ſámláſá léſien.

4 [d] Mert lehetlen dolog hogy

t: Annac adgya okat, miert kellet a Chriſtuſnac meg jelenni az vtolſo idő ben az ő aldozattyaual. Mert vgy mond az aldozatoc az embereknec bűnöket el nem vehettec

b Bizonittya hogy az aldozatoc nem vöttec el az bűnt. Mert vgy mond ha el vöttec volna az bűnt, meg ſűntecvolna az aldozatokrul.

Pſal. 40.

c Másodic bizonſag, az aldozatokban minden eztendönkint ſamlaltac az ő bünöket.

d Harmadic, mert nem lehetſeges hogi az barmoc vere el törölye ezbűnt, mert nincſen egyenlőſeg az bűn közöt es az barmoc vere közöt.

à koſoknac és bikáknac vére el vegye az bünöket.

5 [e] Minec okaért mikor ez világra bé iött vólna, azt mondgya: az áldozatot és az aiándokot nem akartad, teſtet formálál pedig énnékem.

6 Az baromnac egéſi áldozattyár, és az bünért való áldozatot nem keduelte.

7 Ackor mondám, imhól vagyoc én, (az könywnec kezdetiben meg irattatot én felölem,) hogy az te akaratodat tſelekedgyem Iſten.

8 Mikor elöſier azt mondotta vólna, az áldozatot, és az aiándokot, az baromnac egéſiſien való meg égetéſét: és az bünért való áldozatot nem akartad ſem keduelted, (mellyec az töruény ſierint áldoztatnac.)

9 Az után azt mondotta: imhól vagyoc hogy tſelekedgyem Iſten az te akaratodat, el törli az elsöt, hogy az vtólſót állaſſa.

10 Mely akaratnac általa meg ſientelttettünc az Ieſus Chriſtuſnac teſténec egyſier való áldozattyánac általa.

11 [f] Annac okaért minden Pap, elö áll minden napon tſelekedvén és vgyan azon áldozatockal áldozuán gyakorta, mellyec ſoha az bünöket el nem vehetic.

e Negyedic, Dauid mondgya Chriſtus képében hogy nem akarya Iſten bünért az áldozatot, hanem teſtet formálni neki, hogy abban hallyon meg az bünért.

f Ki kelleuen vala végezni Chriſtus az papſagarol es áldozattyarol való beſzedet, eſmet egybe veti Chriſtuſt az ő Teſtamentumbeli papokal. Azoc gyakorta vagyan azon áldozatockal áldoznac, Chriſtus az ő teſtéuel. Azoknac áldozattyoc nem veſic el az bűnt. Az Chriſtus áldozattya el veſi, es meg ſentel mind örökc.

12 Ez pediglen egy áldozattal áldozuán, az bűnökért, mind örökké ül az Istennec iobián.

g Hogy vala azaz ne mondana hogy meg mind a bűnmind az halaſtatunc vagyon, azt mongya hogy az Chriſtus valiſagaual tellyes eretet achor lattunc meg, mikor minden ellenſegi nekt talpa ala vetteſſenec

13 g Az mi ide elő vagyon azt váruán, miglen az ő ellenſégi az ő talpa alá vetteſſenec.

14 Mert eggyetlen egy áldozattyával tökélleteſſecké tötte mind örökké azokat, az kic meg ſienteltetnec.

h Hogy ezec az Chriſtuſnac egy áldozattyaual lő tűnc tökéletteſſecke bizonittya meg az leuelnec mondaſaual, hontet azt bozza ki, hogy az holot az bűnöknec botſanattya vagyon, nem kell többe az bűnért valo áldozat. Mincc vtanna el vegezte az Chriſtus papſagarul, es áldozattyerul valo tractaloſat, Immar azt mondgya, hogy moſt nē rekeztetűnc ki á ſient hay lokbol, hanē menetelűnc kűnc, kic nem barom verrel, hanem Chriſtus vereuel tiztitatunc meg es nem rekezt ki minket az mi papunc, mint az Aaron ki rekezte vala egyebeket, mikor be megyen vala az ſient hay lekba, hanem az ő teſtinec hayloka által be viſen minket menybe.

15 h Bizońſágot téſien pedig mi nékűnc az ſient lélekis, mert minec vtánna elősier ezt mondotta vólna,

16 Ez az én ſiőuetſégem melly et kötec ő vęlec az napoc után, azt mondgya az WR: az én törueńimet adom az ő ſiuőkbe, és azokat bę irom elméiekbe.

17 (Az után igy ſióltés az ő bűnökről, és álnokſágokról többé meg nem emlekezem.

18 Az holott pediglen az bűnöknec botſánattya vagjon, nem kel többé bűnért való aldozat.

19 i Miuel hogy azért atyámfiai ſabadſágunc vagyon, az Iſtennec ſient házába való bę menetelre, az Ieſuſnac vére által.

20 Az vton mellyet ſientelt mi nékűnc, wy és élő vt gyalánt, az kárpit által, az az, az ő teſte által.

vagyon az valoſagos ſatorba, az az, menybe nes kűnc, kic nem barom verrel, hanem Chriſtus vereuel tiztitatunc meg es nem rekezt ki minket az mi papunc, mint az Aaron ki rekezte vala egyebeket, mikor be megyen vala az ſient hay lekba, hanem az ő teſtinec hayloka által be viſen minket menybe.

21 Es (miuel hogy vagyon) nagy Papunc, ki az Iſten házának feiedelme.

k Meg tanit, mennidon kellien az Ieſus Chriſtuſnac io tetemeni bezzeni kap

22 k Iárúllyunc igaz ſiiuel, és hitnec bizonyos bizodalmáual, az gonoſi lelki eſmérettől meg tiztult ſiiueckel.

23 Es meg moſuán teſtünket tizta vízzel, tartſuc meg az mi reménſégünknec tántorgáſnélkül való vallaſát, mert igaz az, az ki igéretet tött

24 Es egy máſt betsüllyűc, hogy magunkat fel indítſuc az aryafiui ſieretetre, es az ió tſelekedetekre.

25 l El nem hagyuán az mi gyű lekezetünket, miképpen ſiokáſoc némellyeknec, hanem intuién egy máſt: m annyéualis inkáb, miuel hogy láttyátoc, hogy amaz nap el közelget.

26 n Mert ha ſiabad akaratunc ſierint vétkezünc, az igaſſagnac eſméretinec vtánna, nintſen az után az mi bűneinkért áldozat.

27 Hanem az itéletnec néminęmő várása, és az tüznec lángja, melly meg emészti az Iſtennec ellenſégit.

28 o Az ki meg veti az Moſeſnec törueńyét, minden irgalmaſſágnélkül, kęt auagy három tanúnac bizońſágára, meg ölettetic.

29 Menyéuel alíttyátoc, hogy keméнyb bűntetéſre itéltetic méltónac lenni, az ki az Iſtennec fiát meg tapodandgya, és az ſiőuetſégnec vérét, melynec általa meg ſienteltetett vala, ſem minec alítandgya, és az kegyelemnec lelkét boſſuſággal illetendi?

30 Mert

Zolunc, tud millic, igaz er tökelletes ... alatala, melnec bizonyos sele es ... bizodalmaual, az gonoſi lelki eſmérettől meg tiztult ſiiueckel.

meg ſienteltetett vala, melnec gonoſi lelki eſmérettől meg ... ſiueckel.

... ſiabadſágunc ... ſienteltetett vala, ſem minec alítandgya, és az kegyelemnec lelkét ...

... ſiabadſágunc ... ſienteltetett vala, ſem minec alítandgya, és az kegyelemnec lelkét ...

Deut. 19. o. Harmadic oka.

Deut: 32. p Negyedik oka. A Szent-lélek allando es örökké emlekezes az ö kezebe esni

30 p Mert tudgyuc azt, az ki ezt mondotta: en dólgom az bosszú állás, én megfizetem, azt mondgya az WR: Es esmét az WR megitéli, (úgy mond) az ö népét.

31 Röttenetes dolog az élö Istennec kezébe esni.

32 q Emlekezzétec meg ez elött való napokról, mellyekben minec vtánna meg világositattatoc vólt, az háboruságoknac nagy tusakodását sienuedtétec.

q Erödic oka elöszer sok kezdetteret. A mert semerem mmar harra allanotoc, hogy pedig sok kezdettec volt, arra bizonitya, mert habozsagot szenvedtec az Euangelium mellett.

33 Egy képpen pedig, mikor gyalázatockal nyomoruságockal az piátzra vitettetetec elö: egy képpen pedig, mikoron társai löttetec azoknac, az kic az nyomoruságos állapatban vadnac.

34 Mert az én fogságimonnis én velem egyetemben bánkodtatoc, és az ti iószágtoknac sákmán lását nagy örömmel vöttétec, miuel hogy tudnátoc, hogy ti néktec drágab és maradandób iószágtoc vagyon mennyekben.

r Ne vesséted el annakokaért az ti bizodalmatokat, mellynec nagy aiándokozása vagyon.

r Negyedik oka, hogy ne vesséted el az ö bizodalmatokat.

36 Mert siükség néktec az bekeséges türes, s hogy minec vtánna az Istennec akarattyát tselekedenditec, t el vegyétec az igéretet.

s Masodic oka, hogy az igeretet el vegyec melynek be tellyesedes hamar lesznek.

37 Mert még egy keués, tsac egy keués idö vagyon, és az ki el iöuendö, el iö és nem késic.

Abac 2. u Harmadic oka, mert az ö ember birbol el

38 x Az igaz ember pedig hit által él: és valaki el vonandgya magát, az ollyant az én lelkem nem kedueli. x

x Negyedic, mert aki meg nem marad a hitben azt ne kedueli az en lelkem.

39 y De mi nem ollyac vagyunc kic magunkat el vonnyuc veszedelemre, hanem ollyac kic hígyüuc az mi lelkünknec iduösségére.

y Bizattya öket hog meg maradnac az hitben mind vegig.

XI. Rész.

1 AZ a hit pediglen az ollyan dólgoknac valósága, az mellyeket reménlünc, és az melly dólgoc nem láttatnac, azoknac bizonyos mutatója.

a Mivel az felsö Caputban az Irásoknak a hitben valo ö kellettességyre. Jelt immar az hitre sitt meg az ö tetetöl, hogy tudni illik az mellyec ennec remenseghben vadnac, es latasaknak, azokat nekönk nagy bizonyosson mutattya, mely dologra sic peldakat hoz, etc.

2 Mellyért ió bizonsággal ékesitettec meg az mi elöttünc való attyác.

3 Hit által értyüc hogy teremtetett ez világ Istennec beszéde által, hogy az láthatatlanokból, láthatóc lennénec.

4 Az Abel hit által áldozott Istennec betsösb áldozattal, hogy nem mint Cain, melynec általa bizonságot vött, hogy igaz vólna, mikor az Isten bizonságot tenne az ö aiándokiról: és énnec általa, meg haluán megis szól. b

Gen 2. Gen. 4.

b Ez az Istennek mondasa az Abelnec vere kialt ellen.

5 Hit által ragadtatott el az Enoch, hogy ne látná halált: és meg nem találtatott, miuel hogy által vitte vala ötet Isten, mert minec elötte által vitetnéc, bizonságot vött vala, hogy kedues vólt vólna Isten elött.

Gen 4. Gen: 5:

6 Az hitnélkül pedig lehetetlen dolog, hogy valaki ö nékie kedues légyen: mert az ki Istenhöz iárúl, ennec hinni kell, hogy vagyon Isten, és iutalmat ád azoknac, az kic ötet keresic.

7 Hitnec

Gen.6. 7 Hitnec általa Iſtentől meg intetuén az Noe azokról, az mellyec meg nem látattac vala, meg remüluén kéſsité az Bárkát az ő háza népének meg tartáſára: melj Bárkának általa, kárhoztatá ez világot, és az hitből való igaſſágnac örökösé lött.

Gen.12. 8 Hitnec általa, mikor hiuattatott vólna Abraham, engede az Iſtennec, hogy el menne az helyre, mellyet örökſégül veiendő vala: és ki méne, nem tuduán houá menne.

9 Hitnec általa lakéc az igéretnec földén, mint idegen földön, ſátorban lakuán Iſáckal és Iácobual, vgyan azon igéretnec örökösſiuel.

10 Mert vár vala olly városſt, melynec fundamentuma vólna, melynec meſtere és teremtője az Iſten.

Gen.17. 11 Hitnec általa az Sárais erőt vön, az ő méhében való fogadáſra, és az ő ideiének kiuüle ſülé, miuel hogy igaznac ítélte azt, az ki igéretet tött vala.

12 Annac okáertis egytől, és attól vgy mint meg hólttól ſzaporodtanac annyén, menyé az ęgnec tſillaginac ſokſága, és mint az tenger partyának feuénye ſzámlálhatatlan.

13 Hit által hóltanac meg mind ezec, kic az igéreteket el nem vöttéc vala, hanem tánól nézic vala azokat, minec vtánna hittenec vólna, és ragazkodtac vólna azokhoz, és valláſt töttec vólna arról, hogy ők budoſóc és iöueuényec vólnának azon az földön.

14 Mert az kic ezeket mondgyác, níluán ielentic hogy ők házat kereſnec.

15 Hogy ha arról meg emlekeztec vólna, az melyből ki iöttenec vala, vólt vólna ideiec az haza tęréſre.

16 De iob házat kéuánnac, tudni illic mennyeit, annac okáért nem ſiégyenli az Iſten ő Iſteneknec hiuatni, mert kéſsitet vat la ő nékiec városſt.

17 Hitnec általa áldozá e meg Abraham az Iſákot, mikor kéſértetnéc, amaz ő éggyetlen egy Fiát, mondom hogy meg áldozta az, à ki az igéreteket vötte vólna. Gen. 22. c. Az az. Akare meg al dozni.

18 Kinec azt mondotta vala az Iſten: Iſákban neueztetic teneked az te magod. Gen: 2.

19 Mikor ő magában ezt el hitte vólna, hogy az Iſten azt halálból is fel támazthattya, melj halálból azt, némineműnő haſonlatoſſág ſierint felis vöue.

20 Hitnec általa áldá meg Iſác Iacóbot és Eſaut iöuendő dólgokban. Gen: 27. & 28.

21 Hitnec általa áldá meg Iacób halálának ideién az Ioſéphnec mindenic fiát, és imádá az Iſtent az ő Iſtápiához támazkodván. Gen. 48.

22 Hitnec általa emlekezéc Ióſeph, az ő halálának óráián, az Iſrael fiainac ki menetelec felől: és az ő tetemeiről parantſolatot ada. Gen:50.

23 Hitnec

Exod. 2. 23 Hitnec általa rőytetett el Moſes az ő ſüleitől három hónapig, mikoron ſületett vólna, miuel hogy látnác ſiép gyermek nec lenni, és nem röttegée az királynac parantſolattyát.

Exod. 1. & 2.

24 Hitnec általa nem akart Moſesmikor immár öreg vólna, Phárao leányának fiának hiuattatni.

25 Miuel hogy ezt választa magának, hogy az Iſten népéuel éggyütt nyomoruſágockal illettetnéc, hogy nem mint az bünnec ideig való haſznáual élné.

26 Vgy mint ki nagyob gazdagſágoknac itélné lenni az Chriſtuſért való gyalázatot, hogy nem mint az Ægyptumbéliecknec kéntſeket, mert néz vala az jutalomnac fizetéſére.

27 Hitnec általa hagyá el Ægyptumot, ſemmit nem féluén az királynac haragiától, mert olj erős ſiuel vólt, mint ha látna azt, az ki láthatatlan.

Exod. 12.

28 Hitnec általa, tſelekedte az Huſueti báránnac meg ételét, és amaz vérnec ki ontáſát: hogy az ki az elsö ſülötteket öli vala, öket ne illetné.

Exod. 14.

29 Hitnec általa, mentenec által az veres tengeren, mint egy ſzárazon, mellyet mikor az Ægyptumbéliec meg kéſértettec vólna, el nyelettetének

Ioſ. 6.

30 Hitnec általa romlottanac el az Hyericónac kö falai, mikoron azokat kerültec vólna.

Ioſ. 6.

31 Hitnec általa nem veſie el mind az hitetleneckel egyetembe, amaz tiztátalan életű Rahább, mikoron ió akarattal ſzállására fogadta vólna az kémeket.

Iud. 6. & 4. 13 & 12. 1 Reg. 12. & 13.

32 Es mit ſzálloc többet? mert nem vólna az idö elég hozzáia, ha ſiólnéc Gedeonról, Baracról, Samſonról, Iephteről, Dáuidról, Samuelről, és az Prophétákról.

33 Kic hitnec általa orſzágokat meg győztenec, igaſſágot tſelekedtenec, az igéreteket el vöttéc, oroſlánoknac ſzáiokat bedúgtác.

34 Az tüznec ereiét meg óltottác, fegyuernec elitül meg menekedtec, erötelenekből, erőſec löttec az viadalban, az idegeneknec táborokat el futamtattác.

35 Az aſſiſioni állatoc fel támadáſnac általa, az ő halottokat, meg nyertéc, némellyeknec böröc meg feſitettec, nem gondoluán az ſzabadúláſſal, hogy drágáb fel támadáſt nyerhetnének.

36 Nemellyec viſiontag tſufolásokat és oſtorozáſokat ſzenuedtenec annac felötte, kötözéſeket, és tömlöztet.

37 Meg köueztettec, kettő vágattattac, kéſértettec, fegyuerrel le vágattatuan meg hóltanac, búdoſtanac juhoknac és ketskéknec bőrében, kic el hagyattattac, ſzorongattattac nyomorgattattac.

38 Kikre nem vólt méltó ez világ: puztában búdoſtanac, begyeken, barlangokban, és földnec haſadékiban.

39 Es

39 Es mind ezec, minec vtánna ió bizonſágot vöttenec vólna az hitnec általa, az igéretet nem vöttéc el. d

d: Az az, iol lehet az igere teknec baſnat el vöttec, de az Chriſtus Ieſuſt ta uol lattac, mellyet mi az Iſtennec mi ſe lölünc valo vegezeſe ſerint niluan latunc, miuel bogy mi neklünc adatot: es iollehet az mit azoc remellettec, el vöttec, mind az által az ö idneſſegec miuel fogget, az ki mi neklünc adatot, vgy annira bogy mi nellunkelkül az tökelleteſſegre nem iutottac. Mint ha azt mondana az Apoſtal, ha azoknac illyen hitec volt az kic tanol lattyac Chriſtuſt, ſemerem neklünc, ha ollyan hitönc nem leſend boiot niluan lattyuc Chriſtuſt. &c.

40 Miuél hogy az Iſten mi ſe lölünc nemineműiob dólgot ren delt vólt, bogj mi nállunknélkül, az tökélleteſſégre ne iutnánac.

XII. Réſz.

1 a ANnac okaért, mijs miuelhogy enni ſoc bizoń ſágoknac fellege áll környülünc, minden terhet le vetuén, és minden környülünc való bünt, nagy álhatatoſſággal az mi elönkben adatott tzélt ki fuſſuc.

a: Az felsö Capitol alkolmatoſſagot veuen, inz az hitben valo tökelletes ſegre, es az kereztyeni vitezkedesben, valo alhatatoſſagra. ennac pedig modgyatis meg mongya, bogy tudnilliic minden terhet es bünt le veſſenec. Elsö erösſeget pedig vegen az regi atyac peldaiabol

2 b Nézuén à hitnec Wrára, és el végezöiére, az Ieſuſra, ki az ö elötte való öröm helyébe, ſienuedett kereztet az gyalázatot meg vtáluán, és az Iſten ſiękinec iobjára ült.

b: Maſodic erösſeg, az Chriſtus peldaiabol.

3 Gondollyátoc meg azért, kitſoda légyen az, à ki illyen ellene való ſiidalmazáſokat ſienuedett à bünösöktöl, hogy elmétekben el fogyátkozuán, meg ne fáradgyatoc.

4 Mert męg ſiintén az vérig nem tuſakodtatoc, az bün ellen tuſakoduán. c

c: Harmadic. Mert az bün ellen vitezkedtec.

5 d El feletkeztereké pedig az intéſről, melly néktec, mint fiaknac ſiól: Fiam ne veſd meg az Wrnac dorgáláſát, és el ne fáradgy leikedben, mikor ö töle dorgáltatol.

d: Negyedic. Iſten aharatlyo bogy vitezkedgyetec.

6 Mert az kit ſieret az Wr, meg dorgállya, valakit fiáuá fogad, meg oſtrozza.

e: ö ödic, Az Iſten teſen vagyon ti velettec az haborusagokban.

6 e Ha az dorgáláſt el ſienuedi-tec, az Iſten ö magát néktec aián lya mint fiainac, mert kitſoda olly fiu mellyet az atya meg nem dorgál?

f: Hatodic. Ha nem ſienuedtec nem vadtoc Iſten fiai.

8 f Hogy ha dorgáláſnélkül valóc vattoc, melybe mindenec réſieſec, bizonyára fattyac vattoc, és nem fiac.

g: Hetedic erösſeg. A teſti atyakis dorgallyac az ö fiokat, kiknec ha engedtönc Iſtennec inkab tartoc

9 g Annac vtánna pedig, az mi teſt ſierint való attyáinc, mi nékünc dorgálóinc vóltanac, és ökét betsüllöttüc: auagy nem ſockal inkáb engednünc kellé az lelkeknec attyánac, hogy éllyünc?

une engedelemmel.

10 Mert azoc keués ideig, az mint nékiec tettzic vala, minket dorgálnac vala: ez pedig az mi haſznunkra dorgál, hogy réſieſi legyünc, az ö ſientſégénec.

h: Nyolcadic. Az haborusagoknac io rege vagyon.

11 h Minden dorgálás pedig moſtan iólleht nem láttatic örueudetesnec, hanem ſiomoruſágoſnac lenni: mind által végezetre az igaſſágnac tſendeſi gyümölcſét adgya azoknac az kic abban gyakorlottac magokat.

i: Be rekesti az ö beſedet, eſmet inteſſi.

12 i Annac okaért az ti le erezett kezeiteket, és az ti reſketö tęrdeiteket erösſitſétec meg.

k: Az vton iaroktol vöt bafonlatoſſaggal indittya öket, hogi egyenesö iarianac, mert ha vgy nem iarnac azt mongya, hogi idöuelöbe mindeneſtöl, el fogiathoznac.

13 k Es az ti lábaitockal egyeneſſen iáriatoc, hogy az ki ſánta, mindeneſtül fogua el ne téueledgyéc az vtról, hanem hogy meg gyogyitaſſéc inkáb.

14 Köueſſétec az békeſéget mindeneckel, és az ſient életet, melynélkül ſenki az WRat nem láthattya.

15 Meg

15 Meg látuán hogy valaki az Wrnac kegyelmétől el ne ſiakadgyon: l hogy valami keſerü gyöker fel neuekeduén meg ne háboritſon, és az által ſokan meg ferteztetſſenec.

l: Arra inti őket hogy az ő felebaratiohnac idueſ ſegekről gondgioc legyen, hogi az Iſten kegyelmetől el ne ſzakadgyanac, mely vgy lehet ha el taſztattiaé az hamis tudomant es az feſtet eletet, mert azt erti az keſerő gyökeren. Gen. 25. & 27.

16 Ne légyen ſenki paráználkodó, m auagy el vettetett mint az Eſau, ki egy ételen el adta az ő elſő ſiületéſének méltóſágát.

m: Intt őket hogy ez vilagiakert az menniekieket el ne hadgioc mint az Eſau: Okat adgia mondaſanac mikeppen Eſau nē talala meg az aldaſt ezonkeppen az kic moſt az menniei ehet el adgyac az teſtieken Exo. 19. & 20 o. Maſodic oka miert nē kell el vetnönc az Iſten kegyelmet mint Eſau. Mert az Iſtennec kegyelmeſſege es iouolta ſockal böueb az vij Teſtamentumban, hogi nem az törueny alat.

17 n Mert iól tudgyátoc hogy ő annac vtánnais, mikor az áldáſt viſſza akarna nyerni örökſég ſierint, meg vettetett vólt, mert nem talált pœnitentiára való helyet, ióllehet nagy köny húllatáſockal kereſte vólna az áldáſt.

18 o Mert nem iárúltatoc az tapaztalható hegyhöz, az fel geriesdett tüzhöz, az forgó ſiélhöz, az ſetétſéghöz, és az ſiél vęſihöz.

19 Az Trombitának zengéſéhöz, és az Iſten beſiédének ſzauához: mellyet az kic hallottác, kértéc hogy többé az nékiec ne ſiólana.

20 (Mert nem ſienuedhetic vala el, az mit Iſten parantſol vala, hogy ha oktalan állat illetendijs az hegyet, meg köueztetſſéc, auagy nilackal meg löuödöztetſſéc.

21 Az Moſeſis, oly igen röttenetes látás vala, az melly láttatic vala, azt mondotta, el ijedéc, és el remüléc.)

22 Hanem iárúltatoc az Sion hegyéhöz, és az élö Iſtennec városához, p az mennyei Ieruſálemhöz, és az ſoc ezer Angyalokhoz.

23 Az elſö ſiülötteknec gyülekezetihöz, kic bę irattanac menyben és az mindeneknec biráiához az Iſtenhöz, és az tökélletes-ſé lött igazaknac lelkeknec birájához.

n: Az Euangelium altal minket Chriſtus hozzaia ſzj.

24 Es az vij Teſtamentumnac közbe iáróiához az Ieſusboz, és az reánc hintetett vérhöz q mely drágáb dolgokat ſiól hogy nem mint az Abelnec vére.

q: Egybe veti az Chriſtus veret az Abel verenel, es azt ennel dragabnac mondgya, mert az Abel vere boſſu allaſt keer, de az Chriſtus vere Iſtennel valo bekeſeget.

25 r Meg láſſátoc hogy meg ne vtállyátoc azt, az ki ſiól, ſ mert ha azoc meg nem menekedtenec, az kic meg vetic vala azt, az ki Iſten képében ſiól vala ez földön, ſockal inkáb mi, ha azt meg vtálliuc az ki menyben vagyon.

r: Inti az ſidoc hogy az Chriſtus ſzauat meg ne vęſſec. Agg. 2.

ſ: Elſö oka intęſenec. Az kic Moſeſt meg vettettec, meg büntettettec, ſockal inkáb az ki meg veti Chriſtuſt.

26 t Kinec ſzaua ackor meg mozditotta az földet: moſtan pedig hirdeti, ezt monduán: męg egyſier én meg mozditom nem tſac ez földet, hanem az ęgetis.

Deut. 4.

t: Maſodic oka, Mert az Moſes ſzaua az földet meg indittya vala. De az Chriſtuſe az mennietis meg indittya.

27 u Hogy pedig azt mondgya, męg egyſier, jelenti az álharatlan dólgoknac, tudni illic az teremtetteknec el vételét: hogy megmaradgyanac az mellyec álhatatoſoc.

u: Harmadic oka. Az földi es menniei el mulnac, de az Iſten beſzede meg marad.

28 x Annac okaért az mozdithatatlan orſiágot fel véuén, tartſuc meg az kegyelmet, melynec általa vgy ſiolgállyunc Iſtennec hogy néki keduęſec legyünc, féleлemmel és tiztelettel.

x: Inti öket hogy az Chriſtus birodalma ala adgyac magokat, es az Iſten kegyelmet megtartſac hogy neki ſzolgalhaſſanac, melyre ſenitteckelis inti öket.

29 Mert az mi Iſtenünc meg eméſztö tüz.

XIII. Réſz.

1 AZ attyáfiui ſieretet meg maradgyon.

2 Az gazdalkodáſról el ne feletkezzétec, mert ennec általa némellyec nem tuduán, Angyalokat fogadtanac ſiállásokra.

3 Meg emlekezzétec à fogliokról, mint ha ő vęlec eggyűt foglyoc vólnátoc: és azokról az kic nyomoruſágockal terheltetnec, mint ha tijs teſtben ſienuednétec.

4 Tiztelletes mindenec között az házaſſág, és az fertelmeſſégnélkül való ágyas ház: az paráznákat pedig, és az házaſſág rontókat az Iſten meg ítéli.

5 Az ti erköltſötec idegen légyen az főfuénſégtől: elegedgyetec meg az ielen valóckal, mert az Iſten mondotta, nem hagylac el tégedet, és nem táuozom el te tőled.

6 Annyéra hogy bátorſággal mondgyuc, az Wr énnékem ſegitſégem, nem félec hogy valamit ártſon énnékem az ember.

7 Meg emlekezzetec az ti elöttetec iárókról, kic ti néktec ſióltác az Iſtennec beſiédit: kiknec köueſſétec hitöket, meg gondoluán minęmű vége vólt az ő életeknec.

8 e Az Ieſus Chriſtus tegnap és ma, vgyan azon vólt, mind örökeis vgyan azon léſien.

9 f Külömbözö és idegen tudománioc által ide ſ touá ne vonataſſátoc, mert igen ió, kegyelemmel meg erősitetni az mi ſiuönknec, nem eledelecke!, mellyec nem haſinálranac azoknac, az kic azokban forgolódtac.

10 g Vagyon óltárunc, mellyről nem ſabad enniec azoknac, az kic ſiolgálnac (az ô Teſtamentumban való,) Sátorban.

11 Mert az melly állatoknac vére bę vitetetic, az fő Pap által az bünért az ſient házba, azoknac teſtec meg égettetnec az táboron kiuől.

12 Minec okaért az Ieſuſis hogy meg ſientelné az népet, az ő tulaydon vére által, ſienuedett az kapún kiuől.

13 Mennyünc ki azért ő hozzá ia az táboron kiuől, az ő gyalázat tyát hordozuán.

14 Mert nintſen it maradandó városunc, hanem iöuendöt kereſsünc.

15 h Ő általa azért ſiüntelen vigyünc Iſten eleibe ditſéretnec áldozattyát, az az, az ő neuéről való vallás téuö aiakinknac gyümölcſét.

16 Az io tétemétől pedig, és marhátoknac máſſal való közléſéről el ne feletkezzetec, mert illyen áldozatokban gyönyörködic az Iſten.

17 Engedgyetec az ti elöttetec iáróknac: mert vigyáznac öc az ti lelkeitekért, vgy mint ſiám adóc: hogy örömmel miuellyéc azt, és nem bánattal: mert az ti néktec nem haſinál.

18 Imád-

ſiünc, és azokat karhoztatya kic az Bírdetben vannac.

c: Nagy ſzeplıaſonlatoſſágal mutattya meg, hogy Chriſtuſſal azoc nem tarſalkodhatnac akic az Moſes törvenie ſzerint az eledelben valo gatnac es abol varſac igazulaſokat. Az papoc vgi mond nem eſſic vala meg az olyan baromnac hufat melnec veret be viſzic vala az ſanctuariumbo, hanem az taboron kiuül egetis vala azt meg melly az Chriſtuſt polda ſzerint vala. Azert ſginte azon ceppen akic meg az ſatornac ſzolgalnac az az meg tartiac az törvenben valo ceremoniakat, az Ieſus Chriſtuſban azoknac nem lehet reſzec. Touabba hogi Chriſtus Ieruſalemben kiuö ſzenuedet azt mondgya hogy azzalis az peldazatoſtol, hogy az

a: Hogy az ti domaniban ne kereſſe gyenec es ne tantoragianac à Chriſtuſt adgya eleikbe, es azt mondgya hogy ſoha nem volt es nem leſzen az idurſſegre mat fundamentom.

b: Inti öket hogy idegen tudomanioc kal el ne vonataſſanac az igaz tudomanitöl, miuel hogy ezec ez által erősitetis meg az mi

kic ő vele akarnac tarſalkodni, ki nemienec Ieruſalemből az az, el hadgyac az törvenben valo ceremoniakat. Hogy pedig Chriſtus az kereztet fel veuen, az kapun kiuül ſzenuedet, azzal peldaztatot, hogy az kereztet fel veuen ſieſſünc ö vele az világbol ki menni.

d: Hogy ezt ne gondolnac az biuec, hogy ninteſen immar ſemmi áldozat, miuelhogy az barmoknac áldozattyát el törölteted, meg mondgya miuel es minemodon áldozzanac az biuec Iſtennec kedues áldozattal.

18 Imádkozzatoc mi érettünc: mert hiſſüc hogy mi nékünc jó lelki eſméretünc vagyon, úgy mint kic minden dolgokba igyekezzünc tiztеſſégeſen forgolódni.

19 Mégis kérlec titeket hogy azt miuellyétec, hogy hamaréb hozzátoc mehеſſec.

20 Az békeſégnec Iſtene pedig, ki az halálból ki hozta az juhoknac [c] az öröcké való Teſtamentumnac vére által való paztorát, az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſt.

21 Tegyen tireket tökélleteſecké minden ió tſelekedetben, az ő akarattyának tſelekedetire, tſelekedvén ti bennetec azt, az mi ő előtte kedues az Ieſus Chriſtus által, kinec ditſőſég mind öröckön öröcké, Amen.

22 Kérlec pedig titeket atyámfiai ſienuedgyétec el ez intő beſiédet: mert rőuid beſiédeckel irtam néktec.

23 Légyen tudtotokra hogy az mi atyánkfia az Timotheus meg ſiabadúlt: kiuel ha hamar ide iőuend meg látogatlac titeket.

24 Köſiöntſétec mind az ti elöttetec iárókat, és mind az ſienteket, Köſiöntenec titeket azoc az kic Olaſi Orſiágból való atyáfiac.

25 Iſten kegyelme légyen mind nyáián veletec, Amen.

[c] Meg mondgya mimodon mondaſſec Chriſtus az juhoknac paztoranac, mert tudni illic azokat vereuel kereſte. Ioan. 10. Acto. 20.

IACAB APASTALNAC KŐZŐNSEGES LEVELE.

Közönſeges leuelnec mondatic, mert nem irta egy bizonios embernec vagy varoſnac, hanem mindeneknec kic az 12 idő nemzetſegből mind ez vilagra el ſzoltac vala

ELSŐ RESZ.

1.

IACAB, az Iſtennec és az Wr Ieſus Chriſtuſnac ſiolgáia, az el ſzéledett tizenkét nemzetſégnec, köſiönetemet.

2 [a] Nagy örőm gyalánt tartſátoc atyámfiai, mikor külömb külömb kéſértetekben, [b] eſtec.

[a] Elsö oka az iteſnec, mert az nyomoruſagban valo bekeſeges ſzenuedeſre.

3 [c] Tudván hogy az ti hitetek nec probálása békeſéges türéſt nemz.

[c] Masodic oka, az nyomoruſagoc altal tanitatunc az bekeſeges türeſre.

4 [d] Az békeſéges türésben pedig tökélletes tſelekedet vagyon, hogy legyetec tökélleteſec, és éppec minden fogyátkozáſnélkül.

5 [e] Hogy

[d] Azt mondgya meg, mennönec kell lenni az hiuekben az bekeſeges ſzenuedeſnec, tudni illic albatac oſnac, hogy Iſten eléttt kedues legyen, úgy mint tökélleteſ tſelekedet.